

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı
3 Şubat 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Komisyonun bugünkü gündeminde Komisyon bünyesinde kurulan Çocuk Hakları Alt Komisyonunun hazırladığı "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler" başlıklı raporu olduğuna ilişkin açıklaması

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Alt Komisyon Raporları

1.- Çocuk Hakları Alt Komisyonunun Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler Raporu hakkında görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

----0----

3'üncü Toplantı
3 Şubat 2026 Salı

----0----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 16.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Derya Yanık, Komisyonun bugünkü gündeminde Komisyon bünyesinde kurulan Çocuk Hakları Alt Komisyonunun hazırladığı "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler" başlıklı rapor olduğuna ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon bünyesinde kurulan Çocuk Hakları Alt Komisyonunun hazırladığı "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler" başlıklı rapor hakkında görüşme yapıldı ve rapor kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 17.38'de son verildi.

3 Şubat 2026 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.07

BAŞKAN: Derya YANIK (Osmaniye)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (Diyarbakır)

BAŞKAN VEKİLİ: Harun MERTOĞLU (Rize)

SÖZCÜ: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

KÂTİP: Beritan GÜNEŞ ALTIN (Mardin)

----- 0 -----

BAŞKAN DERYA YANIK - Değerli arkadaşlar, hoş geldiniz.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum, hürmetle selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız var ve İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun 28'inci Yasama Döneminin 11'inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Komisyonun bugünkü gündeminde Komisyon bünyesinde kurulan Çocuk Hakları Alt Komisyonunun hazırladığı "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler" başlıklı raporu olduğuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN DERYA YANIK - Çocuk Hakları Alt Komisyonumuz tarafından hazırlanan Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehdit ve Riskler Raporu 13 Ocak 2026 tarihinde Çocuk Hakları Alt Komisyonumuz tarafından kabul edilerek ana komisyonumuza, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuza gönderildi. Rapor toplantı çağrısı yazımızın ekinde matbu olarak, toplantı bilgilendirme e-postasının ekinde ise PDF olarak tarafımıza, bütün Komisyon üyelerine gönderildi. Dolayısıyla, inceleme süresini de özellikle uzun tutarak bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımızın raporla alakalı kanaatlerini oluşturmalarını ve bugün bizimle, inşallah, burada paylaşımlarını önemsiyoruz.

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Alt Komisyon Raporları

1.- Çocuk Hakları Alt Komisyonunun Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler Raporu hakkında görüşme ¹

BAŞKAN DERYA YANIK - Değerli üyeler, bugün İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak son derece önemli, güncel değil, aynı zamanda evrensel bir insan hakları meselesini ele almak üzere toplandık. "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehdit ve Riskler" başlıklı rapor, yalnızca ülkemiz açısından değil, tüm dünya için giderek derinleşen bir soruna ışık tutmaktadır. Dijitalleşme hayatın her alanını dönüştürürken çocuklar açısından hem yeni fırsatlar hem de maalesef ciddi riskler barındırmaktadır. Çocukların dijital ortamlarda maruz kalabildiği istismar, ihmal, bağımlılık, siber zorbalık ve benzeri tehditler, yaşam hakkı, insan onuru, özel hayatın gizliliği, sağlık ve eğitim hakkı başta olmak üzere birçok temel insan hakkıyla doğrudan ilişkilidir. Bu yönüyle mesele, yalnızca bir teknoloji ya da aile politikası konusu değil, açık biçimde bir insan hakları meselesidir. Alt komisyonumuzun hazırladığı bu kapsamlı rapor, ulusal mevzuat, uluslararası sözleşmeler ve iyi uygulama örnekleri ışığında çocukların dijital dünyada korunmasına yönelik çok boyutlu bir değerlendirme sunmaktadır. Raporda yer alan tespitlerin sahaya dayalı, gerçekçi ve yerinde, geliştirilen önerilerin ise uygulanabilir ve yol gösterici nitelikte olmasına özellikle özen gösterdiğimizizi ifade etmek isterim. Komisyonumuz çocuklarla ilgili her meselede "çocuğun üstün yararı" ilkesini merkeze alan bir anlayışla çalışmaktadır. Bu vesileyle, titiz ve yoğun bir çalışma süreci sonunda bu raporu Komisyonumuza kazandıran Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanımız Sayın Radiye Sezer Katircioğlu'na, alt komisyonun üyesi bütün milletvekili arkadaşlarıma, katkı sunan uzmanlarımıza, kamu kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlere özellikle teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Ortaya konulan bu çalışma önümüzdeki dönemde hem yasama faaliyetlerimize hem de politika geliştirme süreçlerine çok önemli katkılar sunacaktır. İnsan haklarının korunması çağın değişen risk alanlarını doğru okumayı ve buna uygun çözümler geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır, dijital dünyada çocukların korunması da bu sorumluluğun en hassas ve bize göre en öncelikli başlıklarından biri. Bu raporun Komisyonumuzda yapılacak değerlendirmelere güçlü bir zemin oluşturacağına inanıyorum. Bu çerçevede, raporun içeriğine ve alt komisyonun çalışma sürecine ilişkin bilgi vermek üzere Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanımız Sayın Radiye Sezer Katircioğlu'na sözü bırakacağım ve Sayın Başkanımız değerlendirmelerini yaptıktan sonra, kuşkusuz, Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımızın da değerlendirmeleri olacaktır, onları da aldıktan sonra oylamamıza geçeceğiz.

Ben Alt Komisyon Başkanımızın şahsında emeği geçen milletvekili arkadaşlarımıza, alt komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımıza, uzman arkadaşlarımıza tekrar çok teşekkür ediyorum.

Radiye Hanım, buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, basın mensupları, kıymetli misafirler; "Dijital Mecralarda Çocuklarımızı Bekleyen Tehditler ve Riskler" başlıklı raporumuzun son hâlini hep birlikte birazdan görüşeceğiz ve bu amaçlı toplantımıza hoş geldiniz diyorum.

Sayın Bakanımız dijital mecralarda çocuklarımızı bekleyen riskler ve tehditler, bu alanda atılması gereken tüm adımlar konusunda son derece kapsamlı ve kritik değerlendirmelerde bulundu konuşmasında; öncelikle, bu zamana kadar bizlere, yaptığımız bu çalışmalara verdiği samimi destekleri için kendilerine sizlerin huzurunda teşekkür ediyorum ve naçizane, bu çerçeveyi

1. Çocuk Hakları Alt Komisyonunun 18/10/2023, 23/10/2024, 10/12/2024, 16/12/2024 ve 13/1/2026 tarihli Toplantı tutanakları bu tutanağa eklidir.

tamamlayan birkaç temel konuya da dikkatlerinizi çekerek ondan sonra rapor üzerinde müzakerelerimizi, görüşmelerimizi yapacağımızı düşünüyorum.

Alt komisyonumuz 28'inci Yasama Dönemi boyunca gerçekleştirdiği 13 toplantıda kamu kurumlarının, akademisyenlerin, sivil toplum örgütlerinin ve onların temsilcilerinin katkıları ile birlikte geniş kapsamlı, titiz bir çalışma yürüttü, bir yurt içi ve bir yurt dışı olmak üzere yerinde inceleme ziyaretlerinde bulundu ve buradaki temel aldığımız ilke, oturttuğumuz merkez "çocuğun üstün yararı" ilkesiyle hareket etmek oldu. Bu raporun, yalnızca ülkemiz çocukları için değil, evrensel çocuk hakları perspektifiyle dünyadaki tüm çocuklar için daha sağlıklı, daha güvenli, daha güçlü bir geleceğin inşasına katkı sunacağına inanıyoruz. En temel hedefimiz ise çok açıktır, çocuklarımızı dijital mecraların zararlı etkilerinden koruyacak kapsamlı ve uygulanabilir bir yol haritası ortaya koymaktır. Bugün geline noktada birçok acı gerçek vardır, onlara da değinerek raporumuzdaki öne çıkan bazı maddeleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Son dönemde kamuoyuna yansıyan ve uluslararası basında "Epstein belgeleri" olarak anılan belgeler çocuklarımızın karşı karşıya kaldığı tehditlerin ulaştığı boyutu tüm açıklığıyla gözler önüne sermiştir. Bu belgeler, çocukların dijital ve küresel ağlar üzerinden nasıl sistematik olarak istismar riskiyle karşı karşıya kaldığını, bırakıldığını, bazı ideolojik ve organize yapıların çocuklar üzerinde ne denli derin ve yıkıcı etkiler oluşturabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu süreçte, özellikle altını çizerek ifade etmek isterim ki çocukları hedef alan LGBTİ+ örgütlenmeleri ve bu yapılar tarafından yürütülen ideolojik propaganda faaliyetleri çocuklarımız açısından artık yalnızca bir toplumsal tartışma konusu değil, doğrudan bir çocuk güvenliği ve çocuk hakları tehdidi hâline gelmiştir. Nitekim, daha önce de defaatle vurguladığımız üzere, çocukları hedef alan bu iç içe girmiş, girift, örgütlü yapılar, yöntemleri, etki alanları ve küresel ağları itibarıyla terör örgütlerinden daha tehlikeli sonuçlar doğurabilecek yapılardır. Söz konusu belgeler, bu gerçeği yalnızca ülkemize değil, tüm insanlığa açık bir biçimde göstermiştir. Bugün dünya, insanlık tarihinin en ağır sınavlarından biriyle karşı karşıyadır. Küresel ölçekte yalnızca bu yapıların meşruiyetini yitirdiği, devletlerin baskı ve şantaj mekanizmalarıyla zayıflatılmaya çalışıldığı, en ağır bedelin ise çocuklara ödetildiği bir süreç yaşanmaktadır. Altını özellikle çizmek isterim ki dijital bağımlılık, istismar, siber zorbalık, yasa dışı bahis, LGBTİ+ propagandalar, mahremiyet ihlalleri ve çocukları suça sürükleyen yapılar çocuklarımız için tarihin gördüğü en büyük, en organize ve en sistematik tehditlerdir. Komisyonumuza iletilen talepler de toplumun beklentisini net biçimde ortaya koymaktadır. Çocuklarımızı dijital dünyada koruyan, güçlü, uygulanabilir ve gecikmeden hayata geçen politikalara ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda alt komisyonumuz çocuklarımızı dijital tehditlerden korumaya yönelik kapsamlı bir yol haritası oluşturmuştur.

Raporumuzda öne çıkan başlıkları sizlere kısaca hatırlatmak isterim. Öncelikle, sosyal medya ve dijital platformlarda yaş doğrulama zorunluluğu, 15 yaşına kadar olan çocuklara kesin hizmet sunulmaması, 18 yaşına kadar ebeveyn izni ve çocuk filtreleme sistemlerinin oluşturulması, 18 yaş altındaki çocuk hesaplarında otomatik ekran süresi ve gece kullanım blokajları; zararlı içeriklere karşı etkin filtreleme ve denetim mekanizmaları; dijital medya okuryazarlığının eğitim müfredatına zorunlu ders olarak eklenmesi; aile eğitim programlarıyla ebeveyn farkındalığının oluşturulması, artırılması; çocuklara yönelik suçlar ve yasa dışı bahis konusunda caydırıcı yaptırımlar; aile kurumunun korunması ve çocuklara yönelik LGBTİ+ propaganda ve dayatmaların engellenmesi; çocuklara ait kişisel verilerin korunması ve silinmesi; KADES benzeri "ÇODES" gibi, çocuklara özel ihbar mekanizmalarının kurulması; ulusal güvenli internet ağının hayata geçirilmesi; tüm politikalarda çocuklar için unutulma hakkının esas alınması ve çocuklara yönelik suçlarda cezaların ağırlaştırılması.

Bizim yaklaşımımızın asla yasaklayıcı değil koruyucu olduğunu burada bir kez daha sizlere ifade etmek istiyorum. Amacımız teknolojiyi sınırlamak değil çocuklarımızı güçlendiren ve koruyan bir denge kurmaktır. Başta eğitimleri olmak üzere, özellikle, sosyalleşmeleri ve diğer hususlarda dijital dünyanın imkânlarını sonuna kadar çocuklarımız kullanacaktır ve bu kapılar onlara açık olacaktır. Buradan açık ve net bir şekilde ifade etmek isterim ki 2026 yılı çocuklarımızı dijital dünyanın risklerinden korumaya yönelik kararlı ve güçlü düzenlemelerin hayata geçtiği bir yıl olacaktır. Türkiye bu alanda sadece uluslararası örnekleri takip eden değil çocuk haklarını merkeze alan, küresel standartları belirleyen bir ülke olma iradesini ortaya koymaktadır. Çocuklarımızın dijital dünyada güvenle var olabilmesi bir tercih değil devlet ve toplum olarak ortak ve tarihsel sorumluluğumuzdur, bu rapor da işte bu sorumluluğun somut bir ifadesidir.

Bu duygu ve düşüncelerle raporumuzun ülkemize ve çocuklarımıza hayırlı olmasını temenni ediyor, emeği geçen tüm Komisyon üyelerimize, milletvekili arkadaşlarımıza sizlerin huzurunda bir kez daha teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyorum.

Değerli basın mensubu arkadaşlarımız, bu aşamadan sonra sizleri dışarıya alacağız, çok teşekkür ediyoruz hepinize bizi bugün yalnız bırakmadığınız için. Basın mensubu arkadaşlarımızdan sonra raporun içeriğini tartışmaya başlayacağız. Çok teşekkürler, sağ olun.

Sayın Başkanımıza, Alt Komisyon Başkanımıza teşekkür ediyoruz bu son derece özet ama kapsayıcı açıklamalarından dolayı.

Değerli arkadaşlar, rapor zaten size -konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi- dağıtılmıştı, muhalefet şerhleri de ayrıca iletili daha öncesinde, bunun dışında değerlendirmesi olan arkadaşımız varsa sırayla söz vereceğim -Sezgin Bey'i görüyorum- ondan sonra da raporun oylamasına geçeceğiz.

Sezgin Bey, buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

2 arkadaşımız alt komisyonda görev almıştı, Mahmut Tanal ve Sibel Suiçmez; onlar etkili bir biçimde bir muhalefet şerhi de yazmışlar, kayıtlara geçmesi açısından özetini ben de burada tekrarlayacağım.

Öncelikle, Komisyon Başkanlığına ve katkı sunan tüm arkadaşlara teşekkür ederiz. Keşke bu muhalefet şerhindeki hususlar da dikkate alınsaydı da muhalefet şerhi olmadan bir rapor çıksaydı çünkü bu Komisyonda özellikle bizler uzun zamandır uzlaşarak raporları çıkarmaya çalışıyoruz, oy birliğiyle çıkarmaya çalışıyoruz, keşke bu Komisyonda da İnsan Hakları Komisyonu

olarak oy birliğiyle çıkarabileceğimiz bir rapor olsaydı, özellikle bu konuda ortaklaşabilseydik. Yani bir kısmında da uzlaşılabilirdi. Neden bu yapılamadı? Tabii, ben alt komisyonda olmadığım için bilemiyorum fakat arkadaşlar şunu özellikle altını çizerek söylemişler, raporun tümünü okurken benim de dikkatimi çekti: "Çocuğu merkeze alan, hak temelli ve geleceği güvence altına alan bir kamu politikası belgesi olmaktan uzaktır rapor." demişler. Yine "Bu rapor çocuğu özne olarak merkeze alan bir yaklaşım sunmamakta, sorumluluğu devletten alıp aileye, bireye soyut söylemlerle dağıtmakta, devleti düzenleyici, denetleyici ve koruyucu rolünden bilinçli biçimde geri çekmekte, hak ihlallerini ve yapısal riskleri görünmez kılarak normalleştirmektedir. Raporda yer alan değerlendirmeler bilimsel veriye, kapsamlı saha çalışmasına ve çok disiplinli uzman görüşlerine dayanmamakta; aksine, tek taraflı, sınırlı ve eksik görüşlerle oluşturulmuş dar bir çerçeve sunmaktadır. Çocukların dijital güvenliği gibi son derece hassas ve çok boyutlu bir konuda ilgili tüm kamu kurumlarının, bağımsız uzmanların, hukuk fakültelerinin çocuk hukuku alanında uzman akademisyenlerinin, baroların çocuk hakları merkezlerinin, çocuk savcılarının ve hâkimlerinin, sahada çalışan pedagogların ve psikososyal uzmanların görüşleri bütünlüklü biçimde alınmamıştır." görüşlerini paylaşmışlar. Ben de keşke rapor bu konuları, bunları da dikkate alan bir yaklaşım ortaya koysaydı daha doğru olurdu diye düşünüyorum çünkü bu konular, özellikle bu alanlar bizim çok ayrışabileceğimiz yani birey olarak da partiler olarak da çok fazla ayrışabileceğimiz konular değil. Keşke bunlar da yapılmış olsaydı çünkü uzun bir çalışma süresi de vardı komisyonun, alt komisyonun. Burada karar verdiğimizden bugüne kadar da bunlar yapılsaydı daha doğru olurdu. O nedenle, arkadaşlarımızın yazılı olarak belirttiği nedenlerle raporla ilgili görüşlerimizi bu muhalefet görüşüyle, bu şerhle kabul ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkürler Sezgin Bey.

Değerlendirme yapacak arkadaşlarımızın değerlendirmelerini alalım, ondan sonra Alt Komisyon Başkanımız bu eleştirilere ilişkin açıklamalarını da paylaşacaktır muhakkak.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - 2 arkadaşımız da deprem bölgesinde görevli oldukları için...

BAŞKAN DERYA YANIK - Yok, hiç sorun değil, zaten muhalefet şerhleri ulaşmıştı.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - O nedenle burada değiller, deprem bölgesinde Genel Başkanımıza eşlik ediyorlar.

BAŞKAN DERYA YANIK - Tamam, sıkıntı yok, sorun değil.

Teşekkür ediyoruz.

Atay Bey, buyurun lütfen.

ATAY USLU (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, tabii, bu süreçte çalışan Sayın Başkanımıza, Komisyon üyelerimize teşekkür ediyorum.

Bu, aslında günümüzün sorunu ve hepimizin sorunu, günümüzden öte çocuklarımızın sorunu çünkü neredeyse dijital dünya gerçek dünyanın yerini almaya başladı. "Dijital dünya mı gerçek, yaşadığımız dünya mı gerçek?" tartışması bile artık ortaya çıkmaya başladı ve maalesef dijital dünyayla ilgili yeteri kadar düzenlemenin yapılmadığı bir dönemdeyiz. Sınırları aşan bir dünya, evet, kabul ediyorum, sınırları aşan bir dünyada sınırsızlığın kabul edilmesi normal değil.

Benim bakışım şu: Dijital dünya ile gerçek dünya arasında fark yok. Gerçek dünyada hangi kuralları koyuyorsak, hangi adımları atıyorsak aslında dijital dünyada da bu adımları atmamız lazım. Maalesef o dünyada bir boşluk var, hem dijital dünyayı kurgulayanlar açısından hem de o dijital dünyaya girenler açısından bir boşluk gözüküyor. Bu anlamda, bu raporun aslında bir adım olduğunu, önemli bir başlangıç olduğunu ifade etmek isterim çünkü bu dijital dünya en çok çocuklarımıza zarar veriyor ve çocuklarımızı tehdit ediyor. Başkanımız da ifade etti, burada yapılmak istenen, aslında hepimizin yapmak istediği şey, çocukların sosyal medyaya girişlerini yasaklamak veya işte 15 yaş altına sınırlama getirmek değil, aslında yapmak istediğimiz şey -raporda da gördüm, başka ülkeler de bunu farklı şekilde isimlendiriyor- çocuklar için güvenli bir dijital yaşam kurgulayabilmek, güvenli bir dijital ortam oluşturabilmek, çocuklar için güvenli ve sağlıklı bir internet kullanımını düzenleyebilmek ve en önemlisi de çocukların kimlik ve benlik gelişiminde dijital dünyaya çekidüzen verebilmek. Eğer bu dijital dünyaya çekidüzen vermezsek kaybettiğimiz çocuklar olacak ve geri dönüşü olmayacak bir sürecin içine giriliyor. Çocuğun üstün yararı gözetilerek bu konuda adımların atılmasını, bu tür raporların hazırlanmasını önemsiyorum.

Dijital dünya çok hızlı geliyor, çok hızlı bir gelişim var. Biz hangi yasayı çıkarırsak çıkaralım, hangi düzenlemeyi yaparsak yapalım şunun farkında olmamız gerekiyor: Oraya yetişemeyeceğiz. Ama oraya yetişemeyeceğiz diye de hiçbir şey yapmamak bence en kötü bir durumdur. O yüzden, bizim hızlı bir şekilde çocukların sosyal medya kullanımı, dijital dünyaya ulaşımı konusunda düzenlemeler yaparak çocuklarımızı ve geleceğimizi korumamız önemlidir diyorum.

Ben tekrar, raporu hazırlayan, emeği geçen Başkanımıza, ekibine çok teşekkür ediyorum. İnsan Hakları Komisyonunda da böyle bir konunun konuşulması bence insan haklarına yeni bir perspektif ve bakış anlamında bir yenilik diye düşünüyorum, sizlere de teşekkür ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkürler Atay Bey, çok önemli tespitler konu başlığı itibarıyla.

Serkan Bey, buyurun.

SERKAN RAMANLI (Batman) - Başkanım, bu raporda emeği geçen herkese öncelikle teşekkür etmek gerekiyor, ciddi bir emek verildiği ortada.

Elbette daha geniş zamanda çok daha farklı bilgilerin de katılmasıyla çok daha derinlikli bir rapor elde etmek her zaman için mümkün ama bunun bir başlangıç olduğunu da görmek gerekiyor çünkü bizim mevzuatımızda -Atay Bey'in de ifade ettiği gibi- çok ciddi eksiklikler, belki doldurulması gereken çok ciddi boşluklar var. Artık klasik mecraların da dijital mecranın bir parçasına dönüştüğü, artık çocuk erişimi ile yetişkin erişimi arasında neredeyse fark kalmadığı, buna dair bir kısıtlamanın yanı sıra sınırlandırmaların giderek zorlaştığı bir çağdayız. Bu konuda bir çağrı olması önemli, özellikle farkındalık çağrısı, eğitim çağrısı, toplumsallaşma, ebeveynlere yönelik çağrılar ve belki bizim bire bir muhatap olacağımız mevzuat derinliğine ulaşma çağrısı çok ciddi bir çağrı.

Umuyor ve diliyorum ki sadece bir raporda kalmayacak. Toplumun, başta meslektaş olmamız hasebiyle baroların bu işe öncülük etmesi, işin mevzuat boyutunda çok daha derinlikli çalışmalar yapmaları ve kurum ve kuruluşların belki eş güdümüyle zaman içerisinde daha sahadan, daha gerçeğe yakın, bire bir yaşamışlıkları da yansıtacak bir çalışma dizisinin belki bir çağırısı olması dileğiyle ben bu raporu hazırlayan arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Belki mevzuatın geliştirilmesi, caydırıcı müeyyidelerin uygulanmasıyla ilgili çalışmaların yanı sıra aslında kamu refleksinin de biraz daha canlandırılması gerektiğini düşünüyorum çünkü bu konuda, az önce ifade ettiğim gibi, yetişkinler ile çocukları arasındaki ayrışmanın ve sınırların aslında oluşmadığı bir ortamda çocuklarımızı ve dahi belki yetişkinlerimizi zararlı içeriklerden koruyacak, refleksleri daha güçlü bir kamuya ihtiyacımız olduğu açıktır. Bu konuda denetleyici ve düzenleyici kurum ve kuruluşların da bu rapor vesilesiyle belki sorumluluklarını daha fazla, derinlemesine yerine getirmesine de vesile olur diye ümit ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyoruz Serkan Bey, sağ olun.

Gülizar Hanım, buyurun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

Rapor oldukça uzun, mümkün olduğunca da ayrıntılı okumaya ve incelemeye gayret gösterdim. Ancak burada temel yasaklama olmamalı, alınacak olan temel husus yönlendirme ve çocuk hakları ve çocukların temel hakları da gözetilerek düzenleme, temel haklara ilişkin yönlendirerek bir düzenleme hayata geçirilebilmeliydi. Ancak biz çocuklara ilişkin bir düzenleme konusunu ya da bir rapor konusunu konuşuyoruz.

Temel ilke hakkında rapor düzenlenen kişilerin mutlaka burada dinlenmesi önemliydi yani çocukların katılım ilkesi de gözetilmeliydi ve bu Komisyon çalışmaları... Ki bizim muhalefet şerhimizde de eksik görüşlerden oluşturulduğuna ilişkin vurgu da vardır ve bu eksik görüşlerin temelinden biri de çocukların katılım hakkını gözetmeden, onların kendileriyle ilgili bir düzenleme ve kendileriyle ilgili bir çalışmada görüşleri alınmadan raporun düzenlenmiş olmasını da ben bir eksiklik olarak görüyorum. İnsan Hakları Komisyonu olarak katılım ilkesine azami özen göstermenin mutlaka gerekli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Ben çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Suat Bey.

SUAT PAMUKÇU (İstanbul) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Alt Komisyon Başkanımızın da sunumları için kendilerine ayrıca teşekkür ederim.

Daha önceki görüşmelerimizde de toplantılarda da ifade etmiştim, önemli bir çalışma yapılmış, emeği geçenlerden Allah razı olsun. Eksikleri var mıdır? Vardır ama "Kervan yolda düzülür." tabiriyle ifade etmek isterim. Bu kadar çalışmayı da bir kenara bırakacak değiliz. Efendim, raporların böyle raflarda çürümesini asla kabul edemeyiz. Bu önemli çalışmadan bir sonuç çıkarmalıyız.

Ben daha önce de ifade etmiştim, bu raporda gördüğüm kadarıyla... En başta şunu ifade edeyim ki bu işin bir sahibi olması lazım hususunda daha önce söylediğim gibi, Cumhurbaşkanlığı nezdinde bu işin sahibi olacak bir kurumun bulunması lazım ve bu kurum... Raporda baktığım, gördüğüm kadarıyla yasal düzenlemeler gerektiren hususlar var. RTÜK'ü ilgilendiren hususlar var, TRT'yi ilgilendiren var, BTK'yi ilgilendiren, İçişleri Bakanlığını, Millî Eğitim Bakanlığını, Adalet Bakanlığını, Çalışma Bakanlığını, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını, Devlet Tiyatrolarını ve Sağlık Bakanlığı gibi bakanlıkları ilgilendiren hususlar var. Bunlar için ne yapılması gerektiği de belirtilmiş. Bunlar bu raporun içinde böyle de kalırsa bir işe yaramaz.

Başkanımızın, Komisyon Başkanımızın her birimi ilgilendiren hususları bir ön yazıyla, ekinde de raporun tamamıyla birlikte ilgili kurumlara bir kere iletmesinde fayda var. O kurumların bunlarla ilgili bir çalışma yapması, belli bir süre içerisinde... Hatta zaman da vermek lazım "Altı ay içinde, üç ay içerisinde bir çalışma yapın, bize getirin ve bizi ilgilendiren, bunlarla ilgili Meclisi ilgilendiren, yaşamayı ilgilendiren konularda da biz üzerimize düşeni yapacağız." diye bir yazıyla bu hususların ilgili kurumlara iletilmesinde fayda görüyorum.

Yapılan bu çalışmadan bir sonuç çıkarmalıyız, yoksa raflarda çürümesinin bir manası yok. Bu kadar emek boşa gitmez inşallah diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN DERYA YANIK - Biz teşekkür ediyoruz Suat Bey, çok sağ olun.

Beritan Hanım, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum.

Ben de bu meselenin bizler için, bütün Türkiye için, bütün çocuklar için çok önemli bir gündem olduğunun altını çizerek vurgulamak istiyorum. Çünkü çocukların hem toplumsal, sosyal hayatta hem de dijital mecralarda yaşamış oldukları problemlerin elbette düzenlenmesi, çözülmesi, çocukların üstün yararını gözeten politikalarla desteklenmesi gerekir. Fakat bugün önümüzde duran metnin bir yol haritasından ziyade, bu önümüzdeki raporun çocukların fikri alınmadan, kaldı ki Komisyon üyelerinin de fikri alınmadan, demokratik teamüller uygulanmadan, tamamen Komisyon Başkanlığının ve Divanının keyfiyetine göre düzenlenmiş bir harita olduğunu, alelacele yazılmış, oldubittiye getirilmiş bir rapor olduğunu görüyoruz. Bunu şuradan da anlıyoruz: Çocuklara ilişkin yapılan düzenlemelerin ne kadar yüzeysel olduğundan da bu meseleyi anlayabiliyoruz.

Biz, bir davranışın, çocuklarda özellikle bağımlılığın çözülebilmesi için tek başına bir düzenlemeyle çocukların sosyal medyaya girişinin engellenmesiyle olmayacağını defaatle söyledik. Çünkü şu anda şöyle bir gerçeklik var: Siz çocukların sosyal medyaya girişini engellerseniz, bu çocukların o sosyal medyaya girmesinin, "dark web" denilen farklı yollarıyla, daha kontrolsüz, daha zararlı bir mekanizmayla ulaşmaya çalışmasının sadece önünü açarız. Bizim burada davranışı değiştirmemiz gerekiyor. Davranış ne? Bir bağımlılık var, bir ekran bağımlılığı var, çocukların sosyal medyada karşılaştığı istismarlar var ve bununla mücadele etmenin yöntemi sadece bir sosyal medya hesabına girişini engellemekle, bir sayfayı kapatmakla, çocukların internete girmesini engellemekle olması mümkün değil. Bir kere yani bunun bilimsel dayanakları ortada. Eğer biz çocukların hayatından sosyal medyayı alacaksak peki onun yerine neyi koyacağız?

Yeşilayın mesela, burada yaptığı bir sunum var, ben size bahsetmek istiyorum. Bağımlılıktan bahsediyor ve bağımlılığın çözümü için önerdiği şey çok açık; diyor ki: "Siz çocukları eğer bağımlılıktan... Çocuklara alternatif yaşam alanları sunmadan, çocukların bağımlılığa bulaşmalarının kaçınılmaz olduğunu ifade ediyorum. Bu nedenle çocukların hayatlarını genişletmenin, zenginleştirmenin, görünürlüğüne, kendileri ifade imkânlarının ve sosyalleşme imkânlarının artırılmadığı durumlarda bağımlılıkla mücadele etmek çözüm değildir. En önemli ve kesin çözümü sosyal hayatı güçlendirmektir." deniliyor. Bu, Yeşilayın bu Komisyonunda söylediği şey.

Şimdi, biz yasak getirdik, çocuklar "web"e erişemedi, internete erişemedi, sosyal medyaya erişemedi, ne yapacak bu çocuklar? Sonrasını niye düşünmüyoruz? Niye çocukların sosyal hayatını düzenleyecek bir çözümü biz bugün bu raporda görmüyoruz? Neden ilgili bütçeler ayrılmıyor bu meseleye? Madem bu bir beka sorunu, niye sadece yüzeysel çözümlerde arıyoruz? Niye sadece çocukların hayatından bir şeyleri alarak bu meseleyi çözmeye çalışıyoruz? Bu çocuklar niye ekran bağımlısı? Niye bunu sorgulamıyoruz? Bağımlılığa giden yolları, kök nedenleri neden araştırmıyoruz? Bizim asıl söylemek istediğimiz şey bugün bu. Elbette kısıtlamalar getirilmeli, elbette denetim mekanizmaları oluşturulmalı, elbette kontrol araçları geliştirilmeli ama bunların yerine ne koyacağımızın sorusu cevaplanmadan bu yasakçı bir zihniyetle hazırlanmış bir rapor olur. Dolayısıyla, buradaki en önemli meselelerden biri de çocuk katılımının olmaması meselesi. Çocuklar edilgen konumda oldu. Şu anda, bu çocukların sosyal medyada ne yaptığını bilen en iyi grup kim? Çocuklar, değil mi? Çocukların bunları ne amaçla kullandığını en iyi çocuklar biliyor. Çocuklar burada tam olarak hangi ihtiyaçlarını karşılıyor? Onu da en iyi çocuklar biliyor. İnanın, çözüm mekanizmalarını da en iyi çocuklar biliyor. Peki, biz çocuklara sorduk mu? Sormadık. Uzmanlara sorduk mu? Sormadık. Bu Komisyonunda, bu Mecliste Dijital Mecralar, İnsan Hakları, Yapay Zekâ, çeşitli komisyonlar var değil mi? Onlardan bilgi, görüş aldık mı? Almadık. Bize soruldu mu? Gidilen seyahatleri bile biz sosyal medyadan öğrendik. Neden? Çünkü Divan keyfi, keyfiyetine göre karar veriyor. Japonya'ya gitti bu Komisyon, değil mi? Bu Komisyonun Japonya'ya gittiğini ben, bu Meclisin 3'üncü partisinin bir vekili olarak sosyal medyadan gördüm; bu hangi demokratik teamülle açıklanabilir, hangi kapsayıcılıkla açıklanabilir? Kendi, ayrımcılıkla mücadele eden; kendi, insan haklarından bahseden bir komisyon hak ihlali yapıyor bir kere, demokratik teamülleri yerine getirmiyor. Dolayısıyla, söylenecek çok şey var, bu Komisyonla ilgili, bu raporla ilgili.

Bu rapor, eksik bir rapordur; bu rapor, alelacele yazılmış bir rapordur; bu rapor, gerçek çözüme gitmeyen bir rapordur. Bu rapor sadece "yaptık, oldu"yla ilgili bir rapordur ama şunu söyleyelim: Yasaklarla hiçbir şeyin çözülmeyeceğini çok iyi biliyoruz, hepimiz biliyoruz. O yüzden, gelin, bu raporu bugün onaylamayalım, daha fazla tartışma yürütelim, Dijital Mecralardan Yapay Zekâyâ kadar, uzmanlara kadar, Yeşilayın Başkanının da söylediği gibi "Çocukların hayatını nasıl geliştirebiliriz, nasıl zenginleştirebiliriz, sosyal yaşamı nasıl güçlendirebiliriz, toplumla bağlarını nasıl güçlendirebiliriz, nasıl olur da doğru dijital mecra kullanımına dair bir içerik üretebiliriz çocuklarla, bağımlılıkla gerçekten nasıl mücadele edebiliriz?" bunun yol ve yöntemlerini arayalım. Biz o zaman varız ama bu raporda yokuz, bu raporun yazım aşamasında da yokuz -şerhler haricinde- gelen uzmanların belirlenmesi sürecinde de yokuz. Dolayısıyla bu rapor bizim raporumuz değil, bu rapor çocukların raporu değil diyerek hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyoruz Berivan Hanım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Beritan, bu arada.

BAŞKAN DERYA YANIK - Özür dilerim, Beritan Hanım, doğru, pardon.

Sait Hocam, buyurun.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Ben de bu rapora baktım, yaklaşık 250 sayfalık bir rapor; büyük bir emekle hazırlanmış, bu noktada kimin emeği geçmişse herkese ben kendi adıma teşekkür ediyorum.

Çok mükemmel, olağanüstü olmasa bile muazzam bir görev yapmış. Geçenlerde Çocuk Hakları Alt Komisyonu olarak da toplandığımızda, yine, bununla alakalı yapılması gereken maddeler yazıldı, okundu. Yurt dışında ve yurt içinde gerek gidilen insanların, dinlenen insanların fikirleri gerekse burada gelen insanlardan aldığımız fikir ve düşünceleri bir araya getirmiş çok faydalı bir rapor. Ancak ben kendi bakış açımıyla bakmak istiyorum, bir ilahiyatçı gözüyle aileye ve çocuğa bakmak istiyorum, Rabb'imiz Kitap'ında diyor ki:

(Hatip tarafından Tahrir suresinin 6'ncı ayetikerimesinin okunması)

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Bu da anlaşılmayan bir dil olarak geçmez kayıtlara belki, ayettir çünkü "Ey iman edenler, kendinizi ve efradı ailenizi öyle bir ateşten muhafaza edin ki onun yakıtı insanlar ve taşlardır." demek. Bugün neslimiz dijital mecralar fitnesiyle karşı karşıyadır. Parlamento olarak buna acil bir eylem planı geliştirmek zorundayız çünkü biz Müslüman bir toplumuz. Maalesef, dinî değerlerden yoksun yetişen bu nesli Batı'nın ahlaksız dehlizlerine terk edemeyiz. Güvenli bir gençliği, bu fitnelere karşı, dinî değerlerine, örf ve âdetlerine sarılarak ayakta tutabiliriz. Bu mecralar ise birer zehirdir, tedavisini de zehir taciri olan Batılılardan değil, dinimiz ve bizi var eden ailevi değerlerden almalıyız. Bağımlılığın yani bağımlılıkla mücadele etmenin en büyük ve kuvvetli yöntemi ailedir. Mesela, birkaç örnek getirmek istiyorum Değerli Başkanım. Yaşıtlarım belki bunu bilir; biz bir Müslüman aile olarak çocuğumuz doğduğu zaman, nasıl bir temel ve esas onda oluşturuyorduk? Mesela çocuk doğarken -size garip gelsin lütfen- kulağına ezan okuyorduk "Beyne giden ilk ses tevhit sedası olsun." diye. İki, analar çocuklarını imkân dâhilinde abdestli emziriyordu. 7'nci gününde İslami sembollerini çağrıştıracak isimler veriliyordu; Ahmed, Muhammed, Fatıma gibi, dinî değerlere bağlılık noktasında. 5 yaşına geldiğinde nebevi terbiye ve talimiyle eğitiliyor, ibadetler öğretiliyordu o çocuğa. Babası elinden tutup camiye götürüyordu, nasıl ki Hristiyanlar çocuklarını kilisede vaftiz ediyor ve ellerinden babaları tarafından tutulup havralara ve kiliselere götürülüyor idiyse. Doğruluk ve dürüstlük ilkeleriyle inşa ediliyordu çocuklar ebeveynler tarafından. Komşu, akraba ve yaşlılara karşı tavsiye ediliyordu; kötü lakap takmanın, insanla alay etmenin, kul hakkı yemenin haram olduğu söyleniyordu; mazlumların yanında zalimlerin karşısında olmayı tavsiye ediliyordu; büyüklere karşı hürmet, terbiye, edep ve adabımuâşeret her şeyden önce gelirdi. Onun için, birdik o gün, beraberdik ve kardeştik; dinimiz ve neslimiz, toplumumuz, gençliğimiz emniyet altındaydı. Ne zaman ki biz Avrupa'ya özendik, onlar gibi olmaya çalıştık, o zaman savrulduk ve gittik.

Evet, bu raporda alınan kararlar, bu raporda ortaya konulan kararlar elbette konuşulacak, tartışılacak, belki Mecliste yasa hâline de getirilecek; güzel şeyler bunlar, faydalı şeyler ama bunun temeli ve esası vardır Değerli Başkanım. Eğitim evde başlar, ailede başlar, ebeveynde başlar, Rabb'imiz de Peygamberimiz de bize bunu tavsiye ediyor.

Teşekkür ediyorum hepinize.

BAŞKAN DERYA YANIK - Sayın Vekilim, biz çok teşekkür ediyoruz.

Evet, Naci Bey, buyurun.

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli Komisyon üyeleri; ben de hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Komisyon Başkanımızın ağzına sağlık, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Raporun tamamını okudum desem yalan olur ama baktığımızda milletvekillerimizin de söylediği gibi bu sadece çocuklarla ilgili bir konu değil. Biz Suça Sürüklenen Çocukları Araştırma Komisyonunda da bu konuları konuşuyoruz. Son yıllarda özellikle bu dijitalleşmenin, internet ortamının geliştiği dönemlerde -yıllarda diyelim, son yıllarda, özellikle medyanın da televizyonun da bunda etkisi var- bir defa, çocuklarımız ergenlik çağına kendine cazip gelen sitelere, yasaklı sitelere ya da işte, ne sayarsanız onlara giriyor ama toplumun genelinde bir erime var, bir dejenerasyon var, bir bozulma var. Sayın vekilimizin de dediği gibi, bizim toplum olarak biraz kendimize çekidüzen vermemiz gerekir.

Bir ikincisi de -bu, birbirine bağlantılı birçok konu- öncelikle, güçlü ailelerin çocuklarının suça karışması, zararlı içeriklere ulaşması biraz daha zor oluyor ya da istatistiklere baktığınızda daha az olduğu görülüyor. Dolayısıyla aileleri güçlendirmemiz lazım; bu manada ben de şahsen bireysel olarak bir kanun teklifi verdim, özellikle kadınlarımızın sosyal güvenlik priminin devlet tarafından ödenmesi, hiçbir sosyal güvencesi olmayan kadınlarımızla ilgili. Dolayısıyla önce aileyi bir toparlamamız lazım Sayın Başkanım, ondan sonra da toplumu toparlamamız lazım.

Bir de tabii, 28 Şubat sürecinde, biliyorsunuz, imam-hatiplerin önünün kesilmesi adına yapılan birtakım önlemler vardı, eğitim süresinin uzatılması vardı, eğitim süreleri uzadı. Şimdi, geçenlerde bizim -ben Ordu milletvekiliyim- Ordu Kabadüz'ün Yokuşdibi beldesi var, orada bizim okulumuz var, yaklaşık, 50'ye yakın öğrencimiz vardı, "Depreme dayanıklı değil." diye oradaki okulu boşalttık, Kabadüz merkeze aldık. Oradaki öğrencilerimiz taşıma sistemiyle evlerine gelip gidiyorlardı, devlet dedi ki: "Bu taşıma bana fiyatlı, pahalı geliyor. Dolayısıyla, ben Kabadüz merkezde size pansiyon hizmeti vereceğim. Bu çocukların yemesi, içmesi, pansiyonu bedava. Sizden bir şey de istemiyorum." Bölgeden bizi hemşehrilerimiz aradı "Sayın Vekilim, siz ne yapıyorsunuz? Benim çocuğumu elimden aldınız. Günün yirmi dört saat olduğunu bildiğimize göre bu çocuğa siz yedi, sekiz saat eğitim öğretim vereceksiniz, geriye kalan on altı saat ne yapacak? Ben köyde hayvancılık yapıyorum. Bu çocuk bana hayvancılık yaparken yardım ediyor, tavuklarını yemiyor. Bir de ben çocuğumun büyüdüğünü göremeyecek miyim? Ben çocuğumla -on altı saat- evde boş zamanlarımda şakalaşıyorum, güreşiyorum, ne bileyim, vakit geçiriyorum, çocuğumu elimden aldınız." dedi. Şimdi, onun için benim burada önerim, bu eğitim sürelerine bakmamız lazım. Köydeki okulları bizim derhâl açmamız lazım. Köydeki okulları açarsak... Öğretmeni köyden çıkardık, dolayısıyla, eğitim öğretim de sadece öğrencilere verilen, çocuklara verilen bir eğitim değildi, öğretmen orada bir bilendi, danışandı. Dolayısıyla, çocukların, geride, okul zamanından sonra kalan zamanlarının daha verimli kullanılması adına... Yani dilimize yerleşmiş atasözleri de var, hani "şeytan avara kalınca" diye başlayan, ben onları söylemeyeyim ama boş da bırakmamamız lazım, daha verimli doldurmamız lazım bu zamanları. Yoksa şimdi çocuklara baktığımızda, çocuklar dijital mecralardan olumsuz etkileniyor da büyükler etkilenmiyor mu?

İşte, suça sürüklenen çocuklarla ilgili araştırma komisyonunda da söyledim; bu, televizyonlardaki kadın programları nedir Allah aşkına! Biz toplumun normal bireylerini koruyamıyoruz ki çocuklarımızı koruyalım. Mafya dizileri var. Şimdi, bugün, az önce sosyal medyaya girdik, baktık, Bolu'da bir grup kız evladımız çete oluşturmuşlar; kendilerinden daha küçük yaştaki kızları darbediyorlar, para istiyorlar. Yani biz bunu...

Mehmet ağabeyin dediğine de katılıyorum, haramı helali unuttuk; eskiden anneler öncelikle bunları verirdi, ailede bu olurdu. Onun için toplum elden gidiyor. Bunu sadece burada bir raporla... Dijital mecralardan yerine ne koyacaksınız? Yokuşdibi'nde benim Ahmet ağabeyimin bana sorduğu soruyu ben size soruyorum: On altı saatini bu çocuğun neyle dolduracaksın? Sekiz saat okulda geçirdin, diğer on altı saatini pansiyonda bekletiyorsunuz. Şimdi, cuma vaazını Mehmet ağabey yaptı ama ben de söyleyeyim; Kur'an-ı Kerim'de ayet var, diyor ki: "Sizi birbirinize meyilli kıldık kadınlar ve erkekler olarak." Bu çocukların hepsi ergen; kızlar erkeklere meyilli, erkekler kızlara meyilli. Ne yapacak şimdi bu çocuk, burada ders mi çalışacak? Dolayısıyla biz bu meselelerde kökten, toplumun temelinden, aileyi güçlendirmekle başlayacağız, kadınıımızı güçlü kılacağız; kadınıımız evinde çoluğuna çocuğuna sahip çıkacak, ailesine sahip çıkacak.

Bir de eğitim sürelerinde, dediğim gibi, köyden koparmayacağız. Üretim durdu, meslekler unutuldu. Yani ekim dikim yapabilen insanlar yok. Soruyorsun: "Mehmet efendi, ne yapıyorsun?" "Şehre taşındım ben." "Ne yapıyorsun?" "Çocuk okutuyorum." "Çocuğu hoca okutuyor, sen ne yapıyorsun?" Kahvede akşama kadar aznif oynuyorsun, okey oynuyorsun. Onun için, bu köy okullarını açmamız lazım. Çocuğun siz burada elinden telefonu alacaksınız; ne yapacaksın, yerine ne vereceksin? Dolayısıyla, bu rapor...

Ben Atay Bey'in dediğine katılıyorum, siz de telaffuz ettiniz; efendim, sadece bir aylık, iki aylık, bir yıllık alınan önlemlerle bu işler çözülmez, hızlı gelişen bir sektörden bahsediyoruz. Onun için, toplumun genelini ilgilendiren, bizi biz yapan değerlerimize tekrar, geriden dönmemiz lazım. Geçen, işte, Komisyon'da yine söyledik; ahlakın olmadığı yerde din, inanç, iman olmuyor. Önce ahlakı yerleştirmemiz gerekir.

Şimdi, ben Ordu'dan yine... Çocuk 18 yaşını geçmiş ama biz hâlâ "çocuk" diyoruz. 22 yaşında bir hafız evladımız bir dolandırıcılık şebekesinin elinde. Burada, 5-6 tane Ankara'da ev tutulmuş. Efendim "Ticaret yapıyoruz, bir saadet zinciri..." diye "1 liralık metayı, ürünü 20 liraya, 30 liraya nasıl satarım? Sen arkadaşlarını bu sisteme katarsan daha çok para kazanacaksın." Yani daha bunun gibi örnekler çok çok fazla.

Onun için, sadece bir komisyonla, bir rapor yazmayla bu işler olmaz. Onun için ben sayın vekilimizin dediğine katılıyorum. Devlet büyüklerimizle kafa kafaya verip bunun hem eğitim ayağına bakmak lazım, meslek edindirme kurslarına bakmak lazım. On iki yıl zorunlu eğitim... Bu eğitim süreleri çok uzun. Geçen söyledim, elimizde dâhi bir çocuğumuz oldu, biz öğütüp gidiyoruz o çocuğu. Yani yurt dışında bunun benzer sınıf atlama örnekleri var gibi.

Onun için ben raporda emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Bu kısmi bir -rahmetli Erbakan'ın tabiriyle- pansuman tedavisi gibi gözük müştür, görülmüştür ama bunun, cerrahi müdahaleyle bu çıbanın, urun çıkarılması lazım.

Özellikle, öncelikle, biz burada Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak şu televizyonları bir susturalım ya. Bu kimin televizyonudur? İktidarı, muhalefeti olmaz bunun. Yani ben burada söylemeye hayâ ediyorum -Allah korusun- anneyi oturtmuşsun oraya, babayı oturtmuşsun oraya, diyorsun ki: "2 tane çocuğun babası kim?" Ya, böyle şeyler olabilir mi? Yani onun için, bu toplumda bu...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Toplumsal çürüme...

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) - ...dediği gibi, çürüme, erozyon, dejenerasyon, bozulma, adına ne dersiniz deyin ama toplum elden gidiyor. Biz Covid döneminde aile birlikteliğiyle bir arada durduk. Şimdi, benim personelim geldi, diyor ki: "Ya, 1 milyon lira borçlandım." Kızım, ne oynadın diye soruyoruz; sanal kumar, şeker patlatma, bilmem ne. Bir defa, bunun haram olduğunu biliyorsun, sen muhafazakâr bir ailenin çocuğusun. Yani, ben de imam-hatipliyim. Bakın, şimdi, şu anda toplumun gündeminde olan hep imam-hatipliler. Demek ki sadece din eğitimiyle bu iş olmuyor, sadece dijitalleşmeyle bu iş olmuyor. Çocuklarımızı köyden koparmayacağız, nesillerimizi köyden koparmayacağız; onlara kendi meşgalelerini, kendi ihtiyaçlarını üretecek kadar bir fırsat bence sunulmalıdır.

Daha konuşulacak çok konu var. Ben rapor için tekrar teşekkür ediyorum emeği geçenlere. Daha güzeli olmaz mı? Olur. Ama burada muhalefet milletvekillerinin şu sözüne de katılıyorum: El birliği içerisinde herkesin katkısının alınması çok çok önemli. Bu Komisyonun tamamı bu raporun altında "Bizim gücümüz buna yetiyordu, aklımız buna eriyordu, bu kadarını yaptık." diyebilmeli, Komisyonun her bir ferdi. Onun için yapılan emeği de göz ardı etmemek lazım.

Ben başta Başkanımız olmak üzere, her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyoruz Naci Bey, sağ olun değerlendirmeleriniz için.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Başkanım, ben de size, Komisyon üyelerimize saygılarımı sunuyorum.

Tabii, konu hem popüler hem de çağımızın en çok tartışmalı konularından bir tanesi.

Şimdi, milletvekili arkadaşlarımızın tamamı değişik açılardan konuyu gündeme getirdiler ve belli bir tecrübeyle, belli bir yaş grubu, belli bir yaşanmışlıkla şu anda Meclisteyiz.

Sayın Başkanım, tabii, bizlerin yetişme şartları, bizlerin gençliği, çocukluğu ile şu andaki şey arasında çok fazla fark var ama şu değişmiyor: Yani bizi de olgunlaştıran, bizim de karakterlerimizi ortaya çıkartan bir yaşanmışlık yani bir tecrübeyle buralara geldik, hepimizin farklı hikâyesi var. Sonuç itibarıyla da bir insan karakteri, bir insan modeli ortaya çıktı ve o karakterle de işte, Rabb'imın verdiği o ömrü tamamlayacağız. Şimdi, bizden sonra gelen nesil de aynı şekilde, bir tecrübe ediniyor, belli kanallardan besleniyor, o da bir olgunlaşma evresine giriyor. Bizim o tarihte, çocukluğumuzda rol model aldığımız mahallenin bakkalı var, imamı var; mahalle takımlarında oynuyoruz gibi gibi şeylerle... Şimdi, kabul edelim etmeyelim, mesela ben kendi kendime toplantıya girerken bakacağım, milletvekili arkadaşlarımız ne kadar dayanıp şu telefonlardan uzak durabilecekler dedim. Baktım sonra, hepimiz de bakıyoruz, yokluyoruz, inceliyoruz, gündem ne diye. Türkiye'de ne oluyor, ilimizde ne oluyor anlayabilmek için beklerdik, öbür gün bir gazete çıkacak, hatta bazen ikinci bir baskı yapıyorlardı habere ulaşabilelim diye. Şimdi saniyelik olarak geliyor ve herkes herkese ulaşıyor. Dolayısıyla çocuklarımızın büyümesi, onların olgunlaşması, onların karakter sahibi olması, benliğini bulması noktasında şartlar değişti. Buna ilişkin olarak da ailelerimizin, okullarımızın, kamunun, devletimizin elbette ki bu yeni çağa göre kendini güncellemesi gerekiyor.

Rapor... Emeği geçen Başkanımıza, üyelerimize hakikaten çok teşekkür ediyoruz. Bazen bu çalışmalarda, basında, sosyal medyada hakikaten çok haksız eleştiriler de oldu. Bunun hakkını da teslim edelim. Benim hem raporu inceleme imkânım oldu hem de muhalefetin itirazlarını da inceledim. Yani şu iyi niyeti gördüm: Hakikaten bir sorun var ve bu soruna karşı hepimiz ne üretebiliriz, bunun bir yaklaşımı var. Bu bir başlangıç olsun Sayın Başkanım. Yani bunu Parlamentomuzun, Meclisimizin dert edinmesi... Çünkü gerçekten nereye gidiyor iş? İnanılmaz. Hem sizin basın açıklamanızda -basın varken- hem kıymetli Başkanımızın, Sezer Hanım'ın açıklamasında, şu anda popüler olan konular da hakikaten çok değişik yerlere gidiyor, inanılmaz bir değişim var. Parlamentomuzun bunu dert edinmesi, bunu önüne koymuş olması ve bir başlangıç olması hasebiyle ben çok kıymetli buluyorum. Emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum. Artık böyle bir teknolojik yaşam var, bizim de bu teknolojiyi çocuklarımızın, ailelerimizin, toplumumuzun faydasına, yararına çevirecek tedbirleri almamız lazım çünkü çok hızlı gelişen, inanılmaz şekilde yol alan bir süreç var. Tabii, bunun çözüm mekanizması yeri de Parlamento, Meclisimiz. Bu bir başlangıç, iyi de bir... Başkanım, ben muhalefetin itirazlarını da okudum, aslında ulaşılmış gereken... Evet yani genişletilebilir, daraltılabilir ama maksat hasıl olmuş. Benim için, şahsen, bunun dert edinilmesi, özellikle çocuklarımız açısından, geleceğimiz açısından başlı başına önemli. Emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum ve bu çalışmanın başka çalışmalara da zemin oluşturması açısından hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Mustafa Bey, çok teşekkürler.

Evet, milletvekili arkadaşlarımızın değerlendirmeleri sona erdi, söz isteyen başka arkadaşımız yok. Ben, bu eleştiriler ve değerlendirmelerle alakalı Alt Komisyon Başkanımıza söz vereyim, o gerekli açıklamaları...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bakanım, benim söz talebim vardı ama...

BAŞKAN DERYA YANIK - Buradan görünmüyor Adem Bey.

Buyurun.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bakanım, ben de hem raporu hazırlayan arkadaşlarımıza hem sizlere hem kıymetli milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu çocuk eğitimi, çocuk konusu hem nicelik itibarıyla hem nitelik itibarıyla ülkemizin geleceğinin inşası açısından hayati önem taşıyor. Cumhurbaşkanımız da nüfusun düşmesiyle alakalı "Bu, beka sorunudur." diyor. Belki bir dönemler işte "En az 3 çocuk..." dendiği zaman Cumhurbaşkanımıza "Ya, işte, buraya da karışma." diye alay konusu olan bu husus gerçekten bugün hepimizin çok çok değer vermesi gereken bir noktaya kadar gelmiş oldu. Sadece sayı olarak çocuğun olması da yetmiyor, çocuklarımız doğduktan sonra bunların geleceğini inşa etme noktasında da bizlere büyük yükümlülükler düşüyor. Tabii, hızla gelişen bir çağ içerisindeyiz. Bizlerin, bizim yaş grubuna baktığımız zaman her türlü hayatı görmüşüz; elektriksizlikten gaz lambasına, gaz lambasından elektriğe, elektrikten internete yani öyle bir hayat içerisindeyiz ama bizim çocuklarımız bizim gördüklerimizi görmeden, bu anlamda daha geniş imkânlarla tüm dünyadaki olanı biteni görebilen, izleyebilen bir konumdalar. Bu bakımdan da bizim çocuklarla alakalı başta eğitiminden buraya gelişine ilişkin bir analiz yapmamızda fayda var. Biz Türkiye şartlarında -aşağı yukarı dünya da böyle- bir çocuğumuzu 6 yaşında sisteme teslim ediyoruz, üniversiteyi de sayarsak 23 yaşında alıyoruz. On yedi yıl boyunca bir çocuğumuzu bir sisteme teslim ediyoruz, on yedi yıl sonra alıyoruz, karşımıza koyuyoruz: "İngilizce biliyor musun?" "Yok." "Arapça biliyor musunuz?" "Yok." "Matematiği tam biliyor musun?" "Yok." "Fiziği tam biliyor musun?" "Yok." "Türkçen nasıl?" "Yok." "O nasıl?" Şimdi, bakıldığı zaman, belki her şeyden biraz biliyoruz ama tam anlamıyla zaman ve insan öğüten bir yapı oluşmuş. Dünyadaki eğitim sistemlerinin de geldiği nokta burası. Burada belki zaman öğretmeyi değil de insan yetiştirmeyi baz alacak bir sistemi inşa etmemiz gerekiyor. Yani, anneye saygıyı, babaya saygıyı, işte, Allah korkusunu, Allah sevgisini, vatan ve bayrak sevgisini integralli bilmeden daha fazla öncelememiz gerektiğini düşünüyorum; artık belki fiziği bilmeden, başka şeyleri bilmeden, buraları, bu maneviyatı, bu hissiyatı çocuğumuza verebilecek bir sisteme doğru bir geçiş yapmamız gerektiğini düşünüyorum ben. Alınan, on yedi yıl boyunca bir yerde bekletilen bir sistemden beceri dolu topluma gönderilen bir sisteme bizim bunu götürmemiz lazım.

Zaman zaman hepimiz rastlıyoruz, görüyoruz, lokantaya gidiyoruz, ailecek gittiğimiz oluyor, tek başımıza gittiğimiz oluyor, arkadaşlarla gittiğimiz oluyor; 1 yaşında bir çocuk, hemen lokantadan bir tane çocuk arabası isteniyor, çocuğu oturtacakları yer. Anne-baba ne yapıyor? İlk yaptıkları şey çocuğa telefonu vermek. Çocuğa telefonu veriyorlar. Niye? Çocuk orada bununla eğlenirken kendileri orada yemek yiyecek. Hepimiz anne-babayız yani bir başka anne-baba yapıyor da biz yapmıyoruz anlamında değil, böyle bir düşünce oluşmasın. 1 yaşından itibaren biz çocuğu zaten buraya entegre etmişiz, çocuğu bunun içine alıyoruz, fanusun içine alıyoruz, ondan sonra "Çocuğu buradan nasıl kurtarabiliriz?"in metotlarını aramaya çalışıyoruz. Bu anlamda, belki tek başına burada bir sınırlamaya gitmek yetmez ama en azından her şeyden önce çocuklara bir fayda sağlayacağına ben inanıyorum. Aile eğitiminin, anne-baba eğitiminin de çok önemli hâle geldiğini, çok önemli olduğunu, belki eğitim müfredatlarımızda bunu artık her alana koymamız gerektiğini düşünüyorum. Tarih öğretiyoruz, mesela Osmanlı tarihi, çok iyi biliyoruz ama Osmanlı tarihindeki Ahilik kültürünün, Ahiliğin ne olduğunu bilmiyoruz. Tarihi biliyoruz ama mesela Ahiliği bilsek, oradaki o dayanışmayı, o ahlaki yapıyı bilebilmiş olsak aslında kendi esnaflık hayatımızda, kendi ticari hayatımızda belki birçok şeyi değiştirmiş olacağız. İşte, matematiği biliyoruz ama öbür taraftan başka şeyleri unutuyoruz. Bunu bir bütün olarak değerlendirmemiz gerektiğini ben düşünüyorum. Mesela, iletişim fakültesini okutuyoruz çocuğumuza, iletişim fakültesinden mezun olan gencimiz çıkıyor, trafikte ufak bir tartışma oluyor, trafikteki o ufak tartışmayı o iletişimle yönetemiyor, kavgalı, silahlı çatışmaya dönüyor. Ya, sen iletişim fakültesini bitirmişsin, tam da iletişimin lazım olduğu yerlerde burada alacaksın, o insanı bile senden özür diler konuma getirebilecek bir iletişim dilini yapman... Mühendisliği bitiriyor, "Gel, şu evde prizle ilgili bir problem var." denildiğinde prizi takamayan bir mühendisle karşı karşıya geliyoruz. Sayın Bakanım, bu alandan baktığımız zaman, eğer biz çocuklarımızı dijital mecraya teslim edersek 23 yaşına gelmiş, yemeğini hâlen yapamayan, ütüsünü hâlen yapamayan, hâlen annelerinin ütülerini yaptığı, hâlen annelerinin yemeklerini yaptığı, faturalarını bile annelerinin ödediği böyle bir yapıyla maalesef karşı karşıya... İşte IBAN. IBAN'la ilgili şu an toplumda tartışılıyor, işte TCK 158... Bizi aileler, anneler, babalar buluyor. Çocuk da pırl pırl ama vermiş birisine IBAN'ı, belki kandırıldı, belki düşünemedi, onu bile annesinin ya da babasının takip etmesi lazım "Aman oğlum, bak, IBAN'ını kimseye verme, bak, işte şu olur, bu olur..."

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - İman ile IBAN'ı karıştırınca böyle oluyor.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - İşte, iman ile IBAN'ın kimde olduğu belli olmuyor ağabey yani öyle de bir durum var.

Velhasıl, Bakanım, aslında bu konuda... Daha önce de Radiye Başkanımız dijital ortamda da bu hususu bize iletmişti. Bu konuda her şeyden önce şöyle yaklaşmamız lazım: Her türlü öneriye, her türlü eleştiriye açık olarak... Zaten açık bir alandır. Burada her birimizin düşüncesi birimizin düşüncesinden daha etkili, daha faydalı olabilir ama çocuklarımızın geleceği açısından ortak bir noktada buluşup "Burayı nasıl iyileştirebiliriz?" diye... Asla siyasi kaygılar gütmeden, başka kaygılar gütmeden çünkü elden gidiyor yani toplum... İşte, tamam "Dünya da böyle." diyerek belki geçiştiriyoruz ama... Aile yapısının en güçlü olmasıyla övünüyoruz biz Türkiye olarak, hâlen öyleyiz çok şükür ama işte burayı daha fazla güçlendirecek argümanları bizim koymamız gerekiyor. Bu, yasaklamaysa yasaklama, kısıtlamaysa kısıtlama, bunun haricinde başka alternatifler üreteceksek başka alternatifler... Hani kelimelere takılıp "Ya, bunun faydası olmaz. Bu, şöyle olur, böyle olur." diyerek de uzak durmamak lazım. Ortak paydamız, geleceği kurtarmak; geleceği kurtarma adına da başta çocuklarımızı, 6 yaşından itibaren sisteme teslim ettiğimiz çocuklarımızı, 23 yaşında aldığımızda nasıl bir çocuk alıyoruz da iyi hesap ederek, iyi sorgulayarak bu noktaya gelmemiz gerekiyor. Eğer burayı yapamazsak... Ben mesela geçen haberlerde izledim; bu yıl üniversite sınavına girip üniversiteyi kazanmayı hak eden, birtakım bölümleri kazanmayı hak eden 350 bin öğrenci kardeşimiz tercih yapmamış. Yani üniversiteyi kazanıyor, belki bölüm beğenmedi, belki daha iyisini kazanmak için yapmamış da olabilir ama önceki yıllara göre farkındalık olsun diye bir haber yapılmış; mesela bu dikkate değer bir haberdir, bunu alıp bunun üzerinde de inceleme yapmamız gerekiyor. Neden yapmadılar? Niye? Çünkü üniversiteyi bir iş kapısı olarak görmekten de vazgeçmemiz lazım, üniversiteyi aslında bir eğitim yuvası, bir tecrübe olarak görüp buna göre yolumuzu açmamız lazım diyorum.

Ben tekrar, raporda emeği geçen tüm milletvekili arkadaşlarımıza, uzman arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. İnşallah hayırlara vesile olur diyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) - Efendim, bu "dijital mecrâ" denilen meseleyi çok fazla şeytanlaştırmakta bir fayda görmediğim için, son dakikada, biraz da sizin sabırlarınızı zorlayarak kısa bir arzda bulunmayı düşünüyorum.

Bakın, bendeniz, daktiloyla başlayıp, açık teleks üzerinden haber yazıp işte, en son cep telefonuyla haber geçen bir otuz beş sene yaşadım medyada. Medyanın en büyük özelliği, dijital olsun olmasın, teknolojiye en yakın sektördür. Bakın, yüz elli yıllık bir gazete şeyi var, kâğıt kültürü var; geldiğimiz noktada, kimsenin kâğıttan fazla memnun kaldığını düşünmüyorum. Yüz elli yıllık bir kültür, birikim, uğruna şehit verilmiş, İstiklal Savaşı'nda taraf olmuş, karşı ve yan olarak. Yani, böyle bir yerden baktığınız zaman...

Yine başka bir hatırat; 1990'ların başında ilk televizyon, özel televizyon Anayasa'ya aykırı şekilde kuruldu. Ülkenin Cumhurbaşkanının oğlu Anayasa'yı çiğnedi, kimse cevap veremedi ve ilk televizyon kuruldu. O televizyon çıktığında -hatırlayan herhâlde vardır aranızda yaşı itibarıyla- mesela seks hatları çıktı özel televizyonla birlikte. 900'lü hatları değil mi, doğru hatırıyorsam? Oradan da bir üniversite çıktı yalnız, onun parasıyla, tabii, ismini vermeyeyim şimdi kayıtlar için ama öyle. Ondan kazanılan parayla üniversite, Bilgi Üniversitesi kuruluyor efendim. Yani misal.

Başka bir tarafta...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - O yüzden iki yakası bir araya gelmiyor zaten.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) - Hocam, yani devletin kurduğu üniversitelerin hâlini de görüyoruz.

Neyse, sonuçta, RTÜK çıktı, bir miktar düzenleme geldi özel televizyonlara. Şimdi, RTÜK için de büyük tartışmalar içindeyiz, tıpkı kâğıttaki medya gibi. Arkasından internet başladı. Bakın, ben size samimiyetle söyleyeyim: Bu internet haberciliğinin, web haberciliğinin ilk yılları utanç vesilesidir, bildiğiniz utanç vesilesidir çünkü hiçbir sorumluluğu olmayan bir yayın anlayışıyla kimisi şantaja vurdu, kimisi yalan habere vurdu. Oraya da bir düzenleme geldi. Şimdi, bunları biz örnek olarak referans alıp dijital mecrâda, daha doğrusu, adını koyarak söyleyelim "sosyal medya" dediğimiz, işte "X", eski adıyla "Twitter", "Instagram" vesaire gibi şeylere düzen arıyoruz. Bu düzen mutlaka aranmalı, yoksa zaten biz burada niye varız? Ama bu düzen kanunla, kararla olmuyor; benim yaşadığım otuz beş sene bana bunu öğretti. Bu düzen zaman içinde toplumsal tepkiyle... Şurada bizim konuştuklarımızı, Adem Bey'in verdiği örnekleri, Sait Hocamın verdiği örnekleri eğer toplumun mayası kabul ediyorsak, yani iyi bir örnekleme olarak kabul ediyorsak, zaten zaman içinde, o kadar uzun da değil... Bakın, kâğıt medyanın oturması ve çökmesi yüz elli sene sürdü, televizyonların oturması on sene sürdü, "dijital" dediğimiz işte habercilik yani web haberciliği dediğimiz internet siteleri, şunları bunları üç beş senede oturdu. Bu sosyal medyanın da çok fazla zaman kalmadı aslında. Bu "Elon Musk" denilen bir gerçek var dünyada. Yani şimdi bunun Amerikan Başkanıyla problemi var, Fransa'da bugün ofisi basıldı, "Siyasete müdahale ediyorsun." diyorlar vesaire vesaire... Bunlara gelecek. Bizim Komisyonumuzun yaptığı fevkalade kıymetli bir çalışma ama arkadaşları dinlediğim zaman beklentinin büyük olması eseri ezmesin, benim demek istediğim bu. Yani buradan dünyayı yönetemeyiz biz, böyle bir dalga var, geliyor üzerimize üzerimize yani. Sosyal medyayı düzenlemekten bahsettiğiniz zaman biraz fazla iddialı kaçıyor bana göre yani o zaman içinde, bir arz-talep dengesiyle ya da işte her ülkenin kendine göre bulduğu bir yöntemle olacak, evet.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Bir mecraya girecek mi?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) - Girecek, girmek zorunda, başka türlü para kazanamıyorsun. Babasının hayrına girmiyor. Bakın, kâğıt babasının hayrına düzene girmede, televizyonlar, web haberciliği, bunların hepsi belli bir arz talep kuralı neticesinde; sadece kanunlarla değil, reklam, ilan alarak, okur sayısını hesaba katarak, daha fazla teveccüh görmek uğruna buralara doğru girdi. Medyanın ikinci en büyük yapısı da odur zaten. Ya, bir yerde medya eğer para kazanmıyorsa sorun var demektir, bir yerden besleniyor demektir. Sosyal medya; bugün, hepimiz bunu bedava kullanıyoruz, burada bir yanlışlık var. Ya işte X'in yaptığı gibi üyelik bazına geçecek ya çok fazla şey yapacak, takipçi sayısını artırıp borsadan para alacak vesaire vesaire. Onun yöntemleri burada çok teknik kalır ama hepsi için önce genel kabul görmesi lazım. Hepimiz bu kadar şikâyet ediyorsak bunlar batar, batmaması mümkün değil, kendiliğinden tasfiye olur.

Ben çok teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Ben çok teşekkür ediyorum Enis Bey.

Değerli arkadaşlar, ben doğrusu söz söyleme veya herhangi bir değerlendirme yapmak niyetinde değildim, Sayın Alt Komisyon Başkanımıza bütün sözü bırakmak niyetindeydim ama müsaade ederseniz ben de birkaç şey söylemek istiyorum.

Şimdi, insanın söz konusu olduğu -hele çocuklar söz konusuysa- her mesele multidisipliner. Yani bir meseleyi bir disiplinin ya da bir komisyonun ya da bir alt komisyonun çözmesi, tartışması ve bütününüle çözüme ulaştırılması, eskilerin tabiriyle hitama erdirmesi -hukukçular iyi bilir- mümkün değil. Dolayısıyla, biz şu anda Komisyonumuz olarak ve Çocuk Hakları Alt Komisyonumuz olarak karşı karşıya kaldığımız bir meselede o meselenin bizi ilgilendiren tarafıyla ve bir başlıkla alakalı bir çalışma yapıyoruz. O anlamda, söylediğinizi önemsiyorum Enis Bey yani beklentileri büyütüp her şeyi biz... Hayır, biz meselenin bir tarafından tutmaya çalışıyoruz. Dolayısıyla, Suat Bey'in değerlendirmesi tahtından da şunu söylemek isterim: Bu multidisipliner konuları ya da bir konunun bütün bileşenlerini ilgili kurum ve kuruluşlar zaten kendi çalışmaları içerisinde değerlendiriyorlar fakat çok dinamik bir süreçten bahsediyoruz.

Sizler konuşurken... Müsaade ederseniz kısacık anlatmak istiyorum. Her birimiz, tabii, kendi hikâyesini bir şekilde zihninden geçiriyor. Burada bulunan önemli bir kısmımız en azından, nispeten daha genç arkadaşlar var Beritan Hanım gibi falan ama şunu hatırlarız mesela: Benim çocukluğum... İşte, televizyonun daha henüz öyle hayal meyal hayatımıza girdiğini hatırlıyorum ama çok yaygın değildi, işte, tek kanallıydı, haberlerdi vesaire. Kalabalık bir ailenin ferdim ben, ablamların, özellikle büyüklerin eve arkadaşları, misafirleri geldiğinde biz son 3 numaraya para verirler, küçücük bir, kasaba irisi bir yerdin -yani doğup büyüdüğüm ilçeden bahsediyorum- hâlâ daha, çok fazla sinema vardı, biz 3 çocuğu sinemaya gönderirlerdi. Yani ben 4-5 yaşındaysam, diğerleri de işte 10 yaş, 12 yaşlarında; biz 3 çocuk gider sinemada film izler, birkaç saat zaman geçirir ve sonra eve dönerdik. Bir güvenlik tehdidi yoktu, son derece güvenli bir ortamdı; 3 çocuğun eline parayı tutuşturup gönderebileceğiniz bir sosyal ortam vardı. İki; gönderdiğiniz filmde herhangi bir şekilde endişe etmenize gerek yoktu, son derece aile filmleri, işte Türk ya da yabancı fark etmez. Yabancı filmler de ağırlıklı olarak kovboy filmleri olurdu falan falan... Dolayısıyla çocukların izlediği şeyden endişe etmenizi gerektiren bir şey yoktu ve bu anlamda hem fiziki sosyal ortam hem -tırnak içinde söyleyeyim- dijital sosyal ortam çocuklara son derece uygundu ve biz güvenle

gider, izler, dönerdik evimize. 70'lerin sonunda, 80'lerin başında sinema değişti; çocuklarınızı gönderme şansınız yok artık, hepimiz biliyoruz o süreci, televizyon yaygınlaştı. Evet, televizyon yaygınlaştığı için sinemaya bir parça ket vurdu ve sinema değişmek zorunda kaldı ama son tahlilde değişti, dolayısıyla sinemalar kapandı birdenbire. Televizyonun hayatımıza getirdiği bir eğlence öğrenme süreci var, hâlâ daha orta alt gelir grubuyla alakalı, kadınlar ve çocuklar için televizyon yüzde 60-70 oranında en önemli öğrenme aracı, dolayısıyla burayı da görmezden gelemeyiz.

Gazetelerden bahsetti Mustafa Bey. Ben okumayı bir gazetenin sürmanşetinde söktüm çünkü eve her gün bir gazete gelirdi, elden ele herkes okurdu. Dediğim gibi, çok kalabalık bir aileydik, işte büyükler okur, herkes böyle sırayla okurdu ve ben de en son, okumayı o gazetenin sürmanşetinde sökmüştüm.

Dolayısıyla şunu anlatmaya çalışıyorum: Hayat değişiyor, hayatın içerisindeki dinamikler değişiyor. Biz bu dinamiklerle topyekûn kavga ederek bu hayatı sürdüremeyiz. Nitekim konuşmamın başında da âcizane, işte dijital ortamlar, dijital platformlar sadece sosyal medyadan müteşekkil de değil; sonuçta çok geniş bir evrenden bahsediyoruz. Hem bir fırsat olarak -evet, tehdit kısmı da var- hem bir tehdit olarak görmek zorundayız. Tehdit kısmını, risk kısmını minimize ederek fırsat kısmını artırmaya, fırsat kısmını çoğaltmaya çalışıyoruz çünkü kavga edecek bir durum yok ve gerçekçi olalım, bu kavgayı da kazanamayacağız. Bir de işin o tarafı var yani çok açık yüreklilikle söylüyorum. Dolayısıyla özellikle çocuklar başta olmak üzere çocukların istifadesine nasıl daha çok sunabiliriz ve çocukların zarar görmesini nasıl engelleyebiliriz; bizim bu çalışmada arkadaşlarımızın üzerine yoğunlaştığı şey dijital platformların bir fırsat olarak kullanımının artırılması, tehditlerinin giderilmesi başlığı. Dolayısıyla amaca odaklanmış bir biçimde baktığımızda diğer bütün detaylar, bütün değerlendirmeler, hepsi kuşkusuz çok çok önemli ama dediğim gibi, meselenin tarafları, meselenin kendi içindeki değerlendirmeleri kuşkusuz işte bir dijital platformu kullanmayı; bir çocuğun öğrenmesi için eğitim süreci var, aile tarafı var, psikososyal tarafı var, bu işin sağlık kısmı var, bir sürü şeyi konuşabiliriz. Onu ayrıca ilgili kısmıyla, ilgili kurumlar nezdinde tartışmak, konuşmak ve değerlendirmek mümkün ve gerekli ayrıca da yani sadece mümkün değil, ayrıca da gerekli ancak bizim burada çalışma başlığımız üzerinden değerlendirdiğimizde, tahmin ediyorum, hakkı daha teslim etmiş olacağız.

Ben de sabırlarınızı çok zorlamak istemiyorum, üzerinde çok konuşacağımız meseleler var, Alt Komisyon Başkanımıza sözü bırakayım. O, gerekli açıklamaları yaptıktan sonra oylamamıza geçeceğiz.

Buyurun Sayın Katircioğlu.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Bakanım, çok teşekkür ederim.

Komisyon üyelerimize ve milletvekili arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Hem eleştirileri hem katkıları ve düşünceleri, değerlendirmeleri için de teşekkür ediyorum, çok kıymetli olduğunu düşünüyorum ama şunu söylemek istiyorum: Bu rapor, bir hatime değil inanıyorum ki bir fatihadır yani bir açılıştır; bunun altını özellikle çizmek istiyorum. Bu bir başlangıçtır ve bu bir acil eylem planıdır; bizim acil yapmamız gereken ve hızlı davranmamız gereken bir rapordur. Bir buçuk yıldır çalışıyoruz, bir yıl daha çalıştığımız süreçte geleceğimiz nokta tartışmaya değer. Mesela, bir buçuk yıl önce başladığımızda gündemimizde yapay zekâ yoktu Sayın Bakanım, yapay zekânın tehditleri gündemimizde yoktu, yaşanan sıkıntılar yoktu ama raporun sonuna geldiğimizde yapay zekâ gibi bir gerçeğe çocuklarımızın karşılaştığı tehditleri konuşur hâle geldik. Yani, tekrar söylüyorum, bu rapor bir başlangıç, acil bir eylem planı. Gerçekten de bu konuda yapılan çalışmaya katkı veren tüm milletvekili arkadaşlarıma ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, notlarımı aldım, arkadaşlarımızın eleştirilerine tek tek cevap vermek istiyorum. Eksik kalırsa da kendileri de hatırlatırsa onlara da cevap veririm. Tabii, hem Sayın Tanal'ın hem de Beritan Hanım -kendisi yoktu- yerine gelen diğer milletvekili arkadaşın da o günkü toplantıda eleştirdiği şeylerin aynısıydı, ben zaten o gün de cevap verdim ama bir kere daha kayıtlara girsin diye tek tek cevap vermek istiyorum.

Şimdi, Sayın Sezgin Tanrıku söyledi ama aynı şeyi Sayın Tanal da söylemişti; "Bu rapor veri üretmiyor, ölçüm ve etki analizi yok." iddiasında bulunmuştu. Tekrar kayda girsin diye; raporun 6.2 bölümünde açık cevabı var; 6.2 artı 1 ve 3'üncü madde, yine 1'inci madde de bunu tek tek açıklıyor bunun böyle olmadığıyla ilgili. Vakit alır diye okumak istemiyorum ama bu maddelerde ölçümün kimin tarafından, nasıl ve hangi araçlarla yapılacağı açıkça yazıyor. Bu, öneriler bölümünde; tekrar bakılması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer bir eleştiride "Ağır riskler ve çocuk istismarı yüzeysel bırakıldı." deniliyor. Bunun da raporun 6.2 bölümünde açık cevabı var. 18'inci maddede, 21'inci maddede, mesela özellikle TCK'deki bir maddeye çocuklara karşı uygulandığı zaman bunun ağırlaştırılmasıyla ilgili bir önerimiz var.

Yine, 61'inci ve 62'nci maddede yine dijital oyunlar, sanal bahis, kumar benzeri mekanizmalar ve çocuklara zararlı içeriklerin yasaklanması ve sıkı denetlenmesiyle ilgili bir maddemiz var. Bunun tali değil en ağır müdahale olduğunu, cezai yaptırım olduğunu da ifade etmemiz gerekiyor.

Başka bir eleştiri de "Devlet veri güvenliğini ihmal ediyor." iddiasıydı. Buna da yine raporun 6.2 bölümünde açıkça cevap veriyoruz. 18'inci madde, 63'üncü madde bunların böyle olmadığını ifade ediyor, çok açık bir şekilde ifade ediyor. Mesela 18'inci madde, doğrudan veri ve mahremiyet korumasını talep ediyor; metin çok açık burada.

Diğer bir eleştiri de "Çocukların görüşü yok sayıldı." iddiası. "Çocukların karar süreçlerine katılımı sağlanmamıştır." deniliyor. Burada da 6.2 bölümde 22'nci madde, 6.2 ve 6.7 maddelerinde de bunun böyle olmadığı ifade ediliyor ve ayrıca da tekrar raporumuzun giriş bölümünde var; mesela 3.3 ve bir bölümde 57'nci sayfada 26'nci Çocuk Forumu'nun kayıtları raporumuzda var. Orada özellikle dijital mecralarla ilgili yapılan bir rapor var, o da raporumuza dercedilmiştir. Bu da bizzat çocukların kendi cümleleriyle ifade edildiği şekilde eklendi. Ayrıca, il danışma çocuk kurullarının da bu anlamda raporları var, onlar da yine bizim raporumuza dercedilmiştir; bunu da buradan ifade etmek istiyorum.

"Kamusal sorumluluk aileye bırakıldı." deniliyor yani "Devlet hiçbir sorumluluk almadı, sadece aile üzerinden..." deniliyor. Hâlbuki hizmet sunuculara verilen bir yaptırım var, arkasından devletin aldığı tedbirler var ve arkasından da -deminden beri konuşulan- aileye eğitim kısmı da var, çocukları eğitime mecburi getirmeye yönelik. O da 6.2 bölümde 1'inci maddede var, 5'inci maddede var ve bu sorumluluk da sadece ailelere yüklenmiş değil.

Aslında, Sayın Tanal'ın bahsettiklerinin büyük bölümü raporun tespitler ve öneriler bölümündeki madde hükmüyle zaten açıkça cevaplanıyor. Raporun daha dikkatli okunması gerektiğini buradan da eleştirilerden anlıyoruz.

Beritan Güneş Altın Vekilimizin de şerhine yönelik ve bugün burada ifade ettiği konulara yönelik birkaç cümle daha ifade etmek istiyorum. "Demokratik katılım engellendi, yetki tekelleşti." iddiası var. Yine 6.2 bölümde 1'inci maddede ve 6'ncı maddede bunun böyle olmadığı; tam tersine çok paydaşlı ve kurumsal iş birliğini esas alan bir yaklaşım ortaya koyduğu görülmekte raporda.

Yasakçı ve sansürcü yaklaşım iddiası var. Yine 6.2 bölümdeki açık cevabıyla 61'inci ve 63'üncü maddeler çocukları zararlı içerikten koruyacak denetim ve filtreleme mekanizmalarının güçlendirilmesi; hizmet sunuculara yönelik bir teklif bu. 22'nci madde, yine dijital okuryazarlık, bilinçlendirme, önleyici eğitim politikalarını açıkça vurguladığımız bir madde. Burada da yasaklama değil korumaya ve önlemeye yönelik bir rapor olduğunu da ortaya koyan bir durum var.

"Sorun teknik düzleme indirgenmiş, yapısal nedenler yok sayılmıştır." iddiası var. Yine 6.2 bölümdeki 7'nci madde ve 4'üncü madde buna cevap veriyor. Bunlar da çocukların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının doğrudan ele alındığı maddeler.

"Dijitalleşmenin imkân boyutu göz ardı edilmiştir." iddiasıyla -konuşmamın girişinde de ifade etmişim- orada yine 6.2 bölümdeki 22'nci maddede dijital mecraların bilinçli, güvenli ve faydalı kullanımının yaygınlaştırılması açık bir hedef olarak belirlenmiştir. Bu da bu çocuklar için güvenli ve faydalı hâle getirmek kısmının göz ardı edilmediği, desteklendiği ve geliştirilmesine yönelik bir maddedir. Ki diğer maddelerde de -buraya not almayı unuttuk- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına, bu konuda yazılım yapacak, gelişim yapacak, AR-GE yapacak konulara burs vermek, teşvik vermek, bütçe ayırmayla ilgili de önerilerimiz var.

Evet, bir eleştirisi de "Çocuk özne değil edilgen bir varlık olarak ele alındı." iddiasıyla ilgili. Yine 6.2 bölümdeki 3'üncü ve 7'nci maddelerde buna cevap veriyoruz. Orada çocuklar edilgen değil korunması, güçlendirilmesi gereken aktif bir özne olarak ele alınmaktadır.

Reel hayattaki istismar, geri planda bırakıldığı iddiası var. Yine 18'inci ve 21'inci maddelerde ifade ediyoruz. Çocuklara yönelik istismar suçlarında cezaların artırılması, mahremiyetin korunması ve güçlü yasal çerçeve oluşturulması öneriliyor, buradan da onu ifade edelim.

Bunun dışında Beritan Hanım'la ilgili aldığım başka notlar var mı, hemen bir bakayım. "Sosyal medyaya giremez, başka mecraları dener." diyor ama burada acil bir eylem planı olarak bu yapıldı. Diğer, eğitimi, sosyalleşmeyi, kültürünü geliştirmeye yönelik diğer bütün internetin imkânları zaten çocuklara açık ve geliştirmeye yönelik bir...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Dijital sosyalleşmeden bahsetmiyorum, gerçek hayattaki sosyalleşmeden bahsediyorum.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Gerçek hayattaki sosyalleşme zaten gerçek hayatta olacak, dijital dünyada olmayacak; onu ifade etmek istiyorum.

Suat Pamukçu Vekilimizin "Bu sadece rapor içinde yazılı kalsın, hayata geçirilsin." önerisi vardı. Bunun Cumhurbaşkanlığı üzerinden yürütülen bir kurulla yapılması gerektiği... Ki katılıyoruz, çok doğru. Biz rapora başladığımız zaman çok fazla gündemde değildi. Dijital mecraların çocuklara verdiği zararlarla ilgili konuyu konuşurken raporumuza başladığımızda hem Aile Bakanlığımız hem Ulaştırma Bakanlığımız çok hızlı vaziyet aldılar ve ilgili çalışmalara başladılar. Aynı şekilde, Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Bey de bir kurul oluşturdu; bu konuları ilgilendiren, tüm Bakanlıklardan oluşan, akademisyenlerden oluşan bir kurulla birlikte çalışmaları aslında yürütüyorlar. Bir paralel yani raporumuzla beraber paralel çalışmalar da devam ediyor, bunu da ifade etmek istiyorum.

Bir şeyi daha yapabiliriz, geçen Komisyon'da da söyledim: İlgili bakanlıklara heyetimizle birlikte giderek -işte Millî Eğitim Bakanlığı, Aile Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı neyse- önerilerimizi kendileriyle bizzat konuşarak bu konuda hızlı ve çabuk karar almaları noktasında bir birliktelik yapabiliriz diye düşünüyorum, bunu da buradan önermiş olayım.

Şimdi önüme geldi, Beritan Vekilimiz "Alternatif sunulmamış." demiş. Çocuklar ne yapacaklar bunun üzerine? Yine, az önce söyledim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının TÜBİTAK üzerinden ve diğer kuruluşlar üzerinden hem içerik üreten yeni platformlar oluşturmaya yönelik çalışmalara teşvik vermek, AR-GE çalışmaları vermek, bununla ilgili burs vermesiyle ilgili bir önerimiz olmuştu, onu tekrar hatırlatmak istiyorum. Ama çocuklar eğer sosyal medyaya girmeyeceklerse ne yapacaklar o boş vakitlerinde? Gençlik ve Spor Bakanlığına, yerel yönetimlere ve STK'lere de düşen görevler, yine raporumuzun içinde bunlar, öneriler var; bunu ifade etmek istiyorum.

Diğer sorulara geçersen, eleştirilere geçersen... Şu an önüme gelenler bunlar.

Yani evet, bu bir rapor, bir başlangıç, bir acil eylem planı ve birlikte sizlerin katkısıyla bir rapor oluşturduk. Bununla birlikte, bundan sonra da bence bu konuyla ilgili rapor çalışmalarımızın devam edeceğine inanıyorum çünkü bu yetmiyor, yetmeyecek. Her gün dijital yeni bir teknolojinin geliştiği, yeni bir gelişimin olduğu bir yerde sizin aldığınız bir tedbirin boşa çıktığını biliyoruz. Bu anlamda da bizler bu çalışmayı tekrar sizlerle birlikte -yapay zekâ başlığında olabilir, başka bir alanda olabilir- tartışarak, konuşarak, ortak karara vararak çözeceğimize inanıyorum.

Tekrar katkı sunan tüm milletvekili arkadaşlarımıza Bakanımızın önderliğinde teşekkürlerimi sunuyorum.

İnşallah, çocuklarımız için hayırlı ve uğurlu olacaktır.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyorum Sezer Hanım.

Değerli arkadaşlar, usul açısından iki şeyi hatırlatmak gerekiyor. Muhalefet şerhlerini milletvekili arkadaşlarımız, alt komisyon üyesi arkadaşlarımız alt komisyona ibraz ettiler ancak burada kabul edildiği için usul açısından buraya da ana Komisyonumuza da muhalefet şerhlerinin ibraz edilmesi gerekiyor. 10 Şubat 2026, önümüzdeki hafta Salı gününe kadar süre verelim. Muhalefet şerhlerini arkadaşlarımız sunmak istediklerinde 10 Şubat 2026'ya kadar en geç ibraz etmiş olsunlar, bunu hatırlatmak isterim.

İkincisi de oylamadan sonra karar cetvelimizi imzalamadan ayrılmamanızı rica ediyorum milletvekili arkadaşlarımızdan.

Evet, kifayetimizakere, uzun uzun değerlendirdik.

Şimdi, Dijital Mecralarda Çocukları Bekleyen Tehdit ve Riskler Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Evet, oy çokluğuyla kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

Dediğim gibi, muhalefet şerhlerini 10 Şubat 2026'ya kadar bekliyoruz.

Hayırlı olsun. Emeği geçen bütün arkadaşlarımıza, bugün burada eleştirileriyle katkı sunan bütün vekillerimize çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati:17.38